

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **B. H.**, bývajúceho v M., zastúpeného JUDr. Agátou Džačovskou, advokátkou v Senici, Hviezdoslavova č. 315, proti žalovanej **Slovenskej republike**, za ktorú koná Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky so sídlom v Bratislave, Župné námestie č. 13, o **1 327,75 Eur** (40 000,-- Sk), vedenej na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 9 C 81/2006, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 22. septembra 2010 sp. zn. 15 Co 260/2010, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 22. septembra 2010 sp. zn. 15 Co 260/2010 **z r u š u j e** a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Návrhom doručeným súdu 13. októbra 2006 sa žalobca domáhal zaplatenia 40 000,-- Sk z titulu odškodnenia podľa zákona č. 319/1991 Zb. z dôvodu, že Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky rozhodnutím č. 369/92-95/117/III-38 jeho žiadosť o odškodnenie zamietlo z dôvodu, že nespĺňa podmienku na priznanie odškodnenia podľa § 2 ods. 2 písm. a/ zákona č. 319/1991 Zb.

Okresný súd Bratislava I prvým rozsudkom zo 6. mája 2008 č.k. 9C 81/2006-94 žalobu žalobcu zamietol z dôvodu, že svoj nárok uplatnil na súde po uplynutí jednoročnej lehoty stanovenej v ustanovení § 8 ods. 3 zákona č. 319/1991 Zb., teda oneskorene, pretože zamietavé stanovisko o prerokovaní jeho žiadosti č. 369/92-95/117/III-38 zo 4. augusta 1992 obdržal najneskôr v auguste 1999 (správne 1992).

Na odvolanie žalobcu Krajský súd v Bratislave uznesením z 30. októbra 2009 sp. zn. 15 Co 457/2008 napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie z dôvodu, že súd prvého stupňa na vec aplikoval posledné znenie zákona č. 319/1991

Zb., hoci správne mal aplikovať tento zákon v znení účinnom ku dňu rozhodnutia Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky, t.j. k 4. augustu 1992, kedy tento zákon žiadnu lehotu na podanie návrhu na súd neobsahoval a preto povinnosťou súdu prvého stupňa bolo zaoberať sa všetkými navrhnutými dôkazmi zo strany žalobcu a vykonať riadne dokazovanie vo veci.

Súd prvého stupňa po doplnení dokazovania v intenciách odvolacieho súdu v poradí druhým rozsudkom z 25. marca 2010 č.k. 9 C 81/2006-129 žalobu žalobcu zamietol, žalovanej náhradu trov konania nepriznal, žalovanému uložil povinnosť zaplatiť na účet súdu náhradu trov konania vo výške 8,60 Eur a ustanovenej právnej zástupkyňi zo štátnych prostriedkov priznal náhradu trov konania vo výške 744,79 Eur. V odôvodnení svojho rozsudku uviedol, že po vykonaní dokazovania v intenciách zrušujúceho rozhodnutia odvolacieho súdu dospel k záveru, že žalobca nespĺňa podmienky zákona č. 319/1991 Zb. uvedené v ustanovení § 2 (správne § 2 ods. 2 písm. a/), t.j., že by bol násilne odvečnený jednotkami Ministerstva vnútra Zväzu sovietskych socialistických republík do Zväzu sovietskych socialistických republík z terajšieho územia bývalej ČSSR (správne z terajšieho územia Slovenskej republiky). Z vykonaného dokazovania a predložených dôkazov zistil, že žalobca v máji 1945 vo Vroclavi v Poľsku s vojakmi sovietskej armády prevzal transport dobytky a dobytok hnali cez ČSSR (správne ČSR) a Rakúsko do Maďarska, kde po prezimovaní dobytok navagónovali a s ním odcestovali do ZSSR. Po prekročení hraníc bol žalobca ako osoba bez dokladov zadržaný a odsúdený do väzenia na tri roky Ľudovým súdom v Belci. Po odpykaní trestu sa v ZSSR oženil a do ČSSR sa spolu s rodinou vrátil v roku 1963.

Na odvolanie žalobcu Krajský súd v Bratislave rozsudkom z 22. septembra 2011 sp. zn. 15 Co 260/2010 napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa v časti, v ktorej bol návrh zamietnutý potvrdil, v časti, v ktorej bola žalobcovi uložená povinnosť zaplatiť náhradu trov konania 8,60 Eur zrušil a žalovanej náhradu trov odvolacieho konania nepriznal. V odôvodnení svojho rozsudku uviedol, že súd prvého stupňa neuviedol, či aplikoval vo svojom rozhodnutí posledné znenie zákona č. 316/1991 Zb. alebo znenie platné k 4. augustu 1992, na ktorý poukázal odvolací súd vo svojom zrušujúcom uznesení. Uviedol, že súd prvého stupňa správne už vo svojom predchádzajúcom rozhodnutí uviedol, že žalobca sa o stanovisku Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky k svojej žiadosti mohol

dozvedieť najneskôr v auguste 1992. Návrh na súd však podal 13. októbra 2006 a súd prvého stupňa následne nesprávne konštatoval, že žalobca podal žalobu na súd zjavne po uplynutí 1 ročnej lehoty stanovenej v § 8 ods. 3 zákona č. 319/1991 Zb. a to z toho dôvodu, že v čase vydania stanoviska ministerstvom spravodlivosti zákon neobsahoval lehotu, dokedy je subjekt povinný podať žalobu na súd v prípade, ak jeho nárok nebude uspokojený. Ak teda žalobca podal žalobu na súd 13. októbra 2006, uplynula v danom prípade aj 3 ročná lehota v zmysle Občianskeho zákonníka, preto aj odvolací súd rozsudok súdu prvého stupňa z dôvodu premlčania nároku žalobcu, potvrdil. Zrušujúci výrok týkajúci sa povinnosti žalobcu zaplatiť náhradu trov konania odôvodnil tým, že súd prvého stupňa rozhodol vo veci bez návrhu, nešlo o rozhodnutie vo veci samej a dôvody, pre ktoré bolo rozhodnutie vydané, neexistovali. Rozhodnutie o trovách odvolacieho konania odôvodnil ustanovením § 224 ods. 1 a § 142 ods. 1 O.s.p.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalobca s odôvodnením, že rozsudky sú tendenčné, nikto neskúmal, že si riadne a včas uplatnil svoje nároky a tieto boli v konaní nesprávne vyhodnotené. Žiadal informácie od rôznych inštitúcií, čo trvalo dlho, čo v konaní aj preukázal a trvá na tom, že podmienky podľa zákona č. 319/1991 Zb. splňa.

Žalovaná v písomnom vyjadrení k dovolaniu uviedla, že v danom prípade nie je dovolanie prípustné, preto ho navrhla odmietnuť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpený v súlade s § 241 ods. 1 O.s.p., bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) dospel k záveru, že dovolanie žalobcu je podané dôvodne.

Podľa ustanovenia § 236 ods. 1 O.s.p. dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

V zmysle § 241 ods. 2 O.s.p. môže byť dovolanie podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i v dovolaní

uplatnenými dôvodmi. Obligatórne (§ 242 ods. 1 O.s.p.) sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O.s.p. a tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Dovolacie dôvody pritom neposudzujú len podľa toho, ako ich dovolateľ označil, ale podľa obsahu tohto opravného prostriedku.

Vzhľadom na zákonnú povinnosť (§ 242 ods. 1 druhá veta O.s.p.) skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p., zaoberal sa dovolací súd otázkou, či konanie v tejto veci nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 písm. a/ až g/ O.s.p. (t.j., či v danej veci nejde o prípad nedostatku právomoci súdu, nedostatku spôsobilosti účastníka byť účastníkom konania, nedostatku riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, o prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, prípad nedostatku návrhu na začatie konania tam, kde konanie sa mohlo začať len na takýto návrh, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať, alebo prípad rozhodovania vylúčeným sudcom či súdom nesprávne obsadeným). Dovolací súd dospel k záveru, že konanie pred odvolacím súdom je postihnuté procesnou vadou uvedenou v § 237 písm. f/ O.s.p.

Odňatím možnosti konať sa v zmysle uvedeného ustanovenia rozumie taký závadný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré mu Občiansky súdny poriadok priznáva za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov.

Predmetnému dôvodu dovolania sú vlastné tri pojmové znaky : 1/ odňatie možnosti konať pred súdom, 2/ to, že k odňatiu možnosti konať došlo v dôsledku postupu súdu, 3/ možnosť konať pred súdom sa odňala účastníkovi konania. Vzhľadom k tej skutočnosti, že zákon bližšie v žiadnom zo svojich ustanovení pojem odňatie možnosti konať pred súdom nešpecifikuje, pod odňatím možnosti konať pred súdom je potrebné vo všeobecnosti rozumieť taký postup súdu, ktorý znemožňuje účastníkovi konania realizáciu procesných práv a právom chránených záujmov, priznaných mu Občianskym súdnym poriadkom na zabezpečenie svojich práv a oprávnených záujmov.

O vadu, ktorá je z hľadiska § 237 písm. f/ O.s.p. významná, ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne s ďalšími všeobecne záväznými

právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva, ktoré mu právny poriadok priznáva. O taký prípad v prejednávanej veci ide.

V zmysle § 372p O.s.p. sa na konania začaté pred 15. októbrom 2008 použijú predpisy účinné od 15. októbra 2008, ak nie je ďalej ustanovené inak.

S účinnosťou od 15. októbra 2008 Občiansky súdny poriadok (zákon č. 384/2008 Z.z.) v ustanovení § 213 ods. 2 O.s.p. ustanovuje, že ak je odvolací súd toho názoru, že sa na vec vzťahuje ustanovenie právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie vo veci rozhodujúce, vyzve účastníkov konania, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadrili.

Úmyslom zákonodarcu, ako to vyplýva priamo z dôvodovej správy k zákonu č. 384/2008 Z.z. bolo týmto ustanovením v praxi zabrániť vydávaniu tzv. prekvapivých rozhodnutí. Uvádza sa v nej, že účastník konania tak bude mať možnosť vyjadriť sa k novej aplikácii doposiaľ nepoužitého ustanovenia, resp. inštitútu na zistený skutkový stav. Ustanovenie posilňuje právo na spravodlivý proces tým, že účastník bude môcť až po samotné rozhodnutie argumentovať a predvídať možné rozhodnutie súdu.

Výzva odvolacieho súdu je plnením osobitného druhu tzv. manuálnej povinnosti opravného súdu. Podstatou tejto poučovacej povinnosti je zabrániť odňatiu možnosti konať pred odvolacím súdom a teda zabezpečiť riadny prístup k spravodlivému procesu aj po podaní odvolania. Ustanovenie právneho predpisu je pre vec rozhodujúce vtedy, keď odvolací súd mieni toto ustanovenie urobiť právnym základom pre rozhodnutie vo veci samej.

V prejednávanej veci súd prvého stupňa žalobu žalobcu zamietol z dôvodu, že žalobca nepreukázal v konaní, že spĺňa podmienky zákona č. 319/1991 Zb. uvedené v ustanovení § 2 ods. 2 písm. a/, t.j. že bol protiprávne násilne odvečený jednotkami Ministerstva vnútra Zväzu sovietskych socialistických republík alebo Štátnou bezpečnosťou do Zväzu sovietskych socialistických republík alebo do táborov, ktoré mal Zväz sovietskych socialistických republík zriadené v iných štátoch z terajšieho územia Slovenskej republiky.

Na rozdiel od súdu prvého stupňa dospel odvolací súd k záveru, že v danom prípade žalobca neuplatnil svoj nárok v trojročnej premlčacej lehote a to s poukazom na ustanovenie § 100 a § 101 Občianskeho zákonníka.

Ustanovenia Občianskeho zákonníka, ktoré považoval odvolací súd za rozhodujúce pre posúdenie veci, neboli pri dovtedajšom rozhodovaní na súde prvého stupňa použité. V súlade s § 213 ods. 2 O.s.p. mal preto vyzvať účastníkov konania, aby sa k ich možnému použitiu vyjadrili. Zo spisu vyplýva, že odvolací súd takto nepostupoval a žalobcovi nevytvoril procesnú možnosť vyjadriť sa k nožnej aplikácii predmetných ustanovení. Procesný postup odvolacieho súdu mal v dôsledku toho za následok odňatie možnosti žalobcu pred súdom konať (§ 237 písm. f/ O.s.p.). Táto procesná vada konania je dôvodom, so zreteľom na ktorý musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušiť.

Dovolací súd dospel k záveru, že rozsudok odvolacieho súdu je aj nepreskúmateľný, chaotický, a nie je možné z jeho obsahu bezpečne zistiť, či predmetom jeho preskúmania bol prvý rozsudok súdu prvého stupňa zo 6. mája 2008 č.k. 9 C 81/2006-94 (ktorý však už bol uznesením odvolacieho súdu zrušený a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie), alebo predmetom preskúmania bol druhý rozsudok súdu prvého stupňa z 25. marca 2010 č.k. 9 C 81/2006-129, keď v odôvodnení jeho rozhodnutia rozoberá obidve rozhodnutia súdu prvého stupňa a v závere odôvodnenia rozsudku sa zaoberá výlučne správnosťou súdom prvého stupňa posúdenia včasnosti uplatnenia nároku žalobcom na súde.

Súd sa v odôvodnení svojho rozhodnutia musí vypořadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen s poukazom na výsledky vykonaného dokazovania a zistené rozhodujúce skutočnosti, ale tiež s poukazom na ním prijaté právne závery. Účelom odôvodnenia rozsudku je vysvetliť postup súdu a dôvody jeho rozhodnutia. Odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu musí byť zároveň aj dostatočným podkladom pre uskutočnenie prieskumu v dovolacom konaní. Ak rozsudok odvolacieho súdu neobsahuje náležitosti uvedené v § 157 ods. 2 O.s.p., je nepreskúmateľný.

Tým, že uvedené princípy neboli rešpektované odvolacím súdom, došlo k porušeniu základného práva dovolateľa na spravodlivý proces v zmysle čl. 6 ods. 1 Dohovoru, resp. čl.

46 ods. 1 Ústavy SR v spojení s § 157 ods. 2 O.s.p. a tým aj k naplneniu dovolacieho dôvodu uvedeného v § 237 písm. f/ O.s.p., ktorý viedol nielen k prípustnosti, ale aj dôvodnosti mimoriadneho opravného prostriedku podaného žalobcom.

Uvedená skutočnosť, že došlo v konaní k procesnej vade podľa § 237 písm. f/ O.s.p. je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou, nemôže byť považované za správne. Vzhľadom na dôvody, ktoré viedli k potrebe zrušiť napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu, nezaoberal sa dovolací súd námietkami žalobcu uvedenými v dovolaní, že napadnutý rozsudok spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.).

Z uvedených dôvodov Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok odvolacieho súdu podľa § 243b ods. 1 O.s.p. zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného konania a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 26. júla 2012

JUDr. Eva S a k á l o v á, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia : Mgr. Patrícia Špacírová